Ledningsstaben
Säkerhet

Handläggare
Lars H Ericsson
08-686 1885
lars.ericsson@sll.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-05-06

Trafiknämnden
2019-05-14, punkt 36

Ärende
TN 2019-0390

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Yttrande över slutbetänkandet: Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (SOU 2019:8)

Ärendebeskrivning

Justitiedepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig gällande slutbetänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (SOU 2019:8). Som en del i processen inom Region Stockholm föreslås Trafiknämnden avge detta yttrande i ärendet till regionledningskontoret.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande 2019-05-06.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta

att godkänna detta tjänsteutlåtande som yttrande till regionledningskontoret över slutbetänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (SOU 2019:8)

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Utredningens uppdrag har i denna del varit att analysera ett utökat undantag från tillståndsplikten för kamerabevakning av allmänna transportmedel och stationer. Motsvarande undantag finns redan för tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer, det så kallade tunnelbaneundantaget.

Utredningen föreslår att tunnelbaneundantaget ersätts av ett nytt utökat undantag från tillståndsplikten. Det nya undantaget föreslås gälla för bevakning i ett fordon

som används i kollektivtrafik på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Vidare ska undantag gälla för bevakning av ett stations-, terminal- eller hållplatsområde avsett för kollektivt resande på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Undantaget ska även gälla för bevakning av plats vid järnvägs-, spårvägs- eller tunnelbanespår liksom för områden som nära ansluter till ett stations-, terminal eller hållplatsområde, till exempel cykel- och bilparkeringar avsedda för pendlare samt gångvägar till sådana områden.

Undantagen föreslås förutom att gälla för bevakning som har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott, även att omfatta bevakning i ordningshållande syfte.

Bakgrund
Regeringen beslutade den 13 december 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder som kan underlätta kameraövervakning som sker i brottsbekämpande syfte samt att analysera förutsättningarna för kameraövervakning av allmänna transportmedel och stationer (dir. 2017:124). Utredningens delbetänkande Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande (SOU 2018:62) har tidigare behandlats, LS 2018-0989. Det nu aktuella betänkandet om kameraövervakning av allmänna transportmedel och stationer är utredningens slutbetänkande.

Utredningens uppdrag har varit att analysera om och, i fall så bedöms lämpligt, lämna förslag på hur det undantag från tillståndsplikt som redan i dag gäller för tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer, det så kallade tunnelbaneundantaget, ska utökas till att även gälla allmänna transportmedel och stationer.

Av den kartläggning som utredningen genomfört framgår att behovet av kamerabevakning i kollektivtrafiken är stort. Det finns nämligen, i varierande grad, problem med brottslighet och ordningsstörningar i kollektivtrafiken och på vissa kollektivtrafikplatser. Nyttan av bevakning upplevs som stor, inte bara för att öka tryggheten, utan i förlängningen även i brottsbekämpning. Bevakning behövs dessutom för att förhindra, och lämna rätt hjälp, vid olyckor och begränsa verkningar av eventuella terrorattentat.

Dagens tillståndsförfarande medför dock enligt utredningen flera problem i fråga om bevakning av kollektivtrafiken. Förutom att kravet på tillstånd är tids- och resurskrävande hindrar det att bevakning kan användas på ett flexibelt sätt och leder dessutom till gränsdragningsproblem i förhållande till sådan bevakning som inte är tillståndspliktig. Utredningen menar därför att tillståndskravet på så sätt motverkar en effektiv och ändamålsenlig användning av kamerabevakning i kollektivtrafiken.

Mot bakgrund av dels det starka generella bevakningsintresset, dels behovet och nyttan av bevakning, anser utredningen att det är viktigt att möjligheterna att bevaka inte försvåras genom ett tillståndsförfarande, såvida inte starka integritetsskäl talar för ett sådant förfarande. Även om kamerabevakning utgör ett intrång i grundläggande fri- och rättigheter som framförallt rätten till skydd för privatlivet och den personliga integriteten samt rätten till skydd för personuppgifter anser utredningen dels att skyddet för den personliga integriteten har stärkts bland annat genom dataskyddsförordningen och dels att intresset av att skydda den personliga integriteten inte alltid står i motsats till intresset av kamerabevakning utan tvärtom kan förstärka detta.

För trafikförvaltningens del kommer vi särskilt att säkerställa att rutinerna kring skyltning om kamerabevakning och strikt hantering av inspelet material är fullgoda och vid behov löpande uppdateras

Utredningen föreslår därför ett att undantag ska utökas till att gälla för bevakning i ett fordon som används i kollektivtrafik på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Vidare ska undantag gälla för bevakning av ett stations-, terminal- eller hållplatsområde avsett för kollektivt resande på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Undantaget ska även gälla för bevakning av plats vid järnvägs-, spårvägs- eller tunnelbanespår.

Undantag från tillståndsplikten ska gälla om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott. Det föreslås också gälla om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller olyckor eller begränsa verkningarna av sådana störningar eller av inträffade olyckor.

När det gäller konsekvenserna av den föreslagna slopade tillståndsplikten hävdar utredningen att stora delar av den administration som tillståndsförfarandet medför försvinner. Förslagen kommer dock att medföra ett ökat ansvarstagande för aktörerna, som i högre grad får göra bedömningar av en bevaknings rättsenlighet på egen hand.

Överväganden

Trafikförvaltningen konstaterar inledningsvis att trafikförvaltningen både ska kunna garantera resenärers säkerhet och garantera medarbetare en trygg och säker arbetsmiljö. Kollektivtrafiken är en samhällsviktig funktion som bedrivs i miljöer där hot, stölder, våld och andra brottsliga angrepp förekommer i en inte obetydlig omfattning. I takt med att den allmänna hotbilden i hela samhället har blivit mer komplex och oförutsägbar har också otryggheten och osäkerheten runt trafikförvaltningens

verksamheter tagit sig nya former. I närtid har stenkastning och skadegörelse riktats mot bland annat bussar och terrorattentat har ägt rum i Stockholms innerstad.

Förändringar i omvärlden kräver att trafikförvaltningen ser över de verktyg som verksamheterna har till förfogande för att kunna bedriva ett effektivt säkerhets- och trygghetsarbete. Kamerabevakning utgör i detta sammanhang ett viktigt komplement till en rad andra åtgärder för att trygga ordning och säkerhet i våra trafiksystem och övriga verksamheter. Detta omfattar bland annat en omfattande inhyrning av ordningsvakter, väktare och trygghetsvärdar samt tekniska och byggnadstekniska skyddsåtgärder. Även bemanningen av en särskild trygghetscentral ingår i de åtgärder som trafikförvaltningens tvingats vidta för att trygga ordning och säkerhet i trafiksystemet. Generellt anser trafikförvaltningen därför att det är viktigt att de föreslagna förändringarna av tillståndsplikten genomförs.

De nu lämnade förslagen i utredningen överensstämmer till fullo med de förslag om undantag för kollektivtrafiken som Region Stockholm, då under beteckningen Stockholms läns landsting, lämnade i sitt yttrande över förslaget till ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55), LS 2017-0968. Landstinget avstyrkte då utredningens förslag att det, förutom för det så kallade tunnelbaneundantaget, fortsatt skulle gälla tillståndsplikt för kollektivtrafiken, inklusive att det även fortsatt skulle göras en åtskillnad på tunnelbana och järnväg. Stockholms läns landsting menade att detta vore inkonsekvent i förhållande till i utredningen övriga redovisade skäl, där kollektivtrafiken sågs som särskilt brottsutsatt och historiskt sett varit föremål för terroristattacker.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslås Trafiknämnden tillstyrka utredningen ”Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande” (SOU 2019:8) förslag i sin helhet.

Trafikförvaltningen noterar avslutningsvis att utredning inte hade möjlighet att, inom ramen för uppdraget,[1] även utreda frågan att montera kameror i bussar för övervakning av t.ex. kollektivkörfält, i syfte att bistå polis och väghållare i att bötfälla bilar som stannar i eller olovligen kör i kollektivkörfälten. Trafikförvaltningen ser det som önskvärt att sådana busskameror ingår i uppdraget och förvaltningen avser att i särskild ordning återkomma ytterligare en gång i denna fråga till ansvarigt departement.

Konsekvenser av beslutet
När det gäller eventuella konsekvenser för trafikförvaltningen kommer en slopad tillståndsplikt, precis som utredningen anger, att leda till minskad administration

[1] Enligt muntligt besked från utredarna.

och därmed minskade kostnader. Detta bedöms dock uppvägas av den ökade mängd konsekvensbedömningar som kommer att behöva genomföras för att kunna ta hänsyn till bestämmelserna i dataskyddsförordningen, även på svenska förkortad GDPR, om bevakningens rättsenlighet.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet
Beslutet att avge yttrande har inga ekonomiska konsekvenser. De minskade administrativa kostnader som följer av att kravet på tillståndsansökningar slopas bedöms gå på ett ut med de konsekvensbedömningar som kommer att behöva genomföras.

Riskbedömning
Bedömningen är att den föreslagna lagändringen inte medför några nya risker för trafikförvaltningens verksamhet.

Konsekvenser för miljön
Bedömningen är att den föreslagna lagändringen inte medför några negativa konsekvenser för miljön.

Sociala konsekvenser
Bedömningen är att den föreslagna lagändringen kommer att ha positiva sociala konsekvenser, bl.a. genom att kameraövervakningen kan genomföras med större flexibilitet än idag. Vikten av en god balans mellan personlig integritet och säkerhetsåtgärder måste dock hela tiden beaktas.

Caroline Ottosson
Förvaltningschef

Lars H Ericsson
Säkerhetsdirektör